

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.09.56

**Inventaris van het archief van het
Ministerie van Justitie: Waarnemend
Secretaris-Generaal en Raadadviseur,
mr. J.P. Hooykaas, (1925) 1940-1947**

Versie: 26-11-2024

CAS 459

Nationaal Archief, Den Haag 2001

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
INFORMATIE MET BETREKKING TOT J.P. HOOYKAAS.....	7
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	8
Inhoud en structuur van het archief.....	9
Inhoud.....	9
Selectie en vernietiging.....	9
Verantwoording van de bewerking.....	9
Ordening van het archief.....	9
Verwant materiaal.....	10
Beschikbaarheid van kopieën.....	10
Verwante archieven.....	10
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	11
1 SEMI-AMBTELIJK ARCHIEF.....	11
1.1 Wnd. Secretaris-generaal en Raadadviseur bij Afdeling Wetgeving (Periode 14-05-1940 - 17-04-1945).....	11
1.2 Raadadviseur in Algemene Dienst (Periode 17-04-1945 - 01-11-1946).....	16
1.3 Adviseurhonorair (Periode na 01-11-1946).....	17
2 PERSOONLIJK ARCHIEF.....	18

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Ministerie van Justitie: Waarnemend Secretaris-Generaal en Raadadviseur, mr. J.P. Hooykaas

Periodisering:

archiefvorming: 1940-1947

oudste stuk - jongste stuk: 1925-1947

Archiefbloknummer:

J26578

Omvang:

67 inventarisnummer(s) ; 0,50 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands. Een klein gedeelte is gesteld in het Duits.

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

J.P. Hooykaas, Waarnemend Secretaris-Generaal en Raadadviseur van het Ministerie van Justitie

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Het archief bevat documentatie over het beleid van het ministerie van Justitie ten tijde van de bezetting en stukken over de naoorlogse zuivering, zoals gevormd door J.P. Hooykaas als waarnemend secretaris-generaal (en later raadsadviseur) op het Ministerie. Daaronder correspondentie met mr. J.C. Tenkink, stukken over de antisemitische politiek van de Duitse bezetters, commentaren op maatregelen van H.A. Rauter tegen ordeverstoringen, stukken over de politie tijdens de bezetting, stukken over de bestrafing van dr. A. Seyss-Inquart, de zuivering van de politie en het beleid van de Nederlandse regering ten aanzien van het opleggen van de doodstraf aan oorlogsmisdadigers.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Raadpleging van dit archief is, behoudens inventarisnummer 56, niet aan beperkingen onderhevig. Met het oog op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer wordt op grond van artikel 15, eerste lid, onder a, van de Archiefwet 1995 aan de openbaarheid van inventarisnummer 56 van het overgebrachte archief van mr. J.P. Hooykaas, wnd. secretaris-generaal en Raadadviseur van het Ministerie van Justitie, de volgende beperkingen gesteld: De directeur van het Nationaal Archief kan voorwaarden verbinden aan het verlenen van zijn toestemming. Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van kwetsbare of slechte materiële staat.

Het archief kent geen materiële beperkingen.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Ministerie van Justitie: Waarnemend Secretaris-Generaal en Raadadviseur, mr. J.P. Hooykaas, nummer toegang 2.09.56, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Justitie / Hooykaas, 2.09.56, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

INFORMATIE MET BETREKKING TOT J.P. HOOYKAAS

Isaac Petrus (voornaamwijzing in Johannes Petrus bij arrest Hof 's-Gravenhage op 3-3-1939) Hooykaas werd geboren op 14-11-1900 te Zutphen.

Na zijn afstuderen op 26 mei 1923 trad hij op 2 juni 1925 in dienst bij het Ministerie van Justitie. Hij doorliep verschillende rangen totdat hij op 12 juli 1937 werd benoemd tot raadadviseur bij de Afdeling staats- en strafrecht.

Op 18 maart 1941 volgde hij de toenmalige secretaris-generaal, J.C. Tenkink, op, die ontslag genomen had omdat hij zich niet kon verenigen met door de Duitsers gewenste maatregelen. Hooykaas was weliswaar niet de eerste keus bij de secretarissen-generaal, maar Seyss-Inquart vond deze figuur acceptabel, wellicht omdat Hooykaas als jurist de opvatting verdedigde dat de bezetter zich keurig aan het volkenrecht hield. Dit betekende overigens niet dat Hooykaas bereid was medewerking te verlenen aan de door de Duitsers gewenste nationaal-socialistische herordening. Dit bleek bijvoorbeeld bij het Journalistenbesluit. Onder invloed van J. Donner en J.W. Berger van de Commissie van advies inzake de strafwetgeving weigerde hij ondertekening.

Als spoedig werd hij als departementshoofd vervangen door prof. J.J. Schrieke, die op 1 juli 1941 benoemd werd. Hooykaas werd raadadviseur bij de Afdeling Wetgeving.

Nog eenmaal, van 5 tot 17 april 1945, zou hij het departement leiding geven, toen Schrieke zich teruggetrokken had en Hooykaas de opdracht had gegeven hem tijdens zijn afwezigheid te vervangen. Hoewel formeel niet bevoegd nam Hooykaas zuiveringsmaatregelen. Op 19 april 1945 droeg hij de leiding van het departement over aan het Militair Gezag in de persoon van B.I.A.A. ter Veer in opdracht van minister-president Gerbrandy.

Hooykaas werd op 22 mei 1945 benoemd tot raadadviseur in algemene dienst. In deze hoedanigheid heeft hij o.a. een rol gespeeld bij de oplossing van de Hoge Raadkwestie. Hij heeft meegewerkt aan het opstellen van richtlijnen voor de invrijheid- en buitenvervolgstelling van politieke delinquenten ¹ en was betrokken bij het concipiëren van een rapport dat richtlijnen bevatte voor het verlenen van gratie van de doodstraf ².

Op 1 november 1946 verliet Hooykaas het ministerie en werd hij raadsheer bij het Gerechtshof te Amsterdam. Zijn verbondenheid met het ministerie bleef bestaan in zijn hoedanigheid als adviseurhonorair.

1 Zie inv. nr. 59.

2 Zie inv. nr. 64.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

Het archief dat in 2000 door het Ministerie van Justitie bij de Centrale Archief Selectiedienst (CAS) werd aangeboden bestond uit een viertal archiefdozen, bekend als depot 176.

Omtrent de herkomst van de eerste twee dozen valt het volgende mede te delen.

Blijkens een mondeling verklaring van mw. Hoogenraad werden deze stukken op 27-01-1965 door de toenmalige secretaris-generaal mr. J.C. Tenkink aan wijlen haar man ter hand gesteld.

Mr. Hoogenraad bewaarde de bescheiden bij hem thuis. Na zijn overlijden werden de bescheiden bij het Ministerie van Justitie aangeboden door mw. Hoogenraad.

De overige twee dozen waren afkomstig uit een serie stukken betreffende "diverse onderwerpen". Qua inhoud en uiterlijke vorm vertoonden deze bescheiden overeenkomst het persoonlijk/ambtelijk archief zoals hierboven omschreven. Deze stukken bevatten veel informatie over de benadering van belangrijke beleidszaken door mr. Hooykaas in de periode 1940-1945.

Het archief is 2000 door het Ministerie van Justitie bij de Centrale Archief Selectiedienst (CAS) ter bewerking aangeboden.

Overbrenging van een overheidsarchief

Inhoud en structuur van het archief

INHOUD

Het in deze inventaris beschreven archief betreft waarschijnlijk het persoonlijk/ambtelijk archief van Hooykaas in zijn hoedanigheid als raadadviseur, (wnd.) secretaris-generaal en adviseurhonorair van het Ministerie van Justitie.

Omdat Hooykaas op 18 maart 1941 Tenkink opvolgde werden ook dossiers aangetroffen die waarschijnlijk in verband met de overdracht van de werkzaamheden afkomstig waren van Tenkink. Deze dossiers zijn bij het archief gelaten.

De indeling van het archief volgt de loopbaan van Hooykaas bij het ministerie, n.l.:

- Periode tot 17 april 1945 in zijn hoedanigheid als (wnd.) secretaris-generaal en raadadviseur bij de afdeling Wetgeving
- Periode na 17 april 1945 tot 1 november 1946 als raadadviseur in algemene dienst
- Periode vanaf 1 november 1946 als adviseurhonorair.

De op 26 september 1995 aangekochte verzameling archiefbescheiden bevatte ingekomen brieven en nota's van persoonlijke aard.

SELECTIE EN Vernietiging

Uit het archief is niets vernietigd.

Verantwoording van de bewerking

Omdat het wenselijk leek de beschreven archiefbescheiden als één geheel te beschouwen werd besloten om het in een afzonderlijke inventaris te beschrijven.

Ordening van het archief

De omvang van het archief bedraagt na herverpakking 0,375 meter.

Verwant materiaal***BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN***

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

VERWANTE ARCHIEVEN

De archieven van de (overige) raadadviseurs zijn beschreven in een verzamelinventaris. Zie hiervoor toegangsnummer 2.09.57

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

1 SEMI-AMBTELIJK ARCHIEF

1.1 WND. SECRETARIS-GENERAAL EN RAADADVISEUR BIJ AFDELING WETGEVING (PERIODE 14-05-1940 - 17-04-1945)

1	Aantekeningen over artikel 21 van de Grondwet (verplaatsing van zetel).
z.d	omslag
2	Nota over de Kameraadschapsbond van de Nederlandse politie.
z.d
Duitstalig.	stuk
3	"Geschäftseinteilung des Generalkommissariats für Verwaltung und Justiz".
1940	stuk
4	Afschrift van een aantekening van prof.mr. B.M. Telders inzake de benoeming van rechterlijke ambtenaren en burgemeesters.
1940	stuk
5	Brief van de secretaris-generaal van het Departement van Buitenlandse Zaken inzake de geheimhouding van de inhechtenisneming van Nederlanders door Duitse autoriteiten, met bijlagen.
1940	omslag
6	Correspondentie met Jonkvrouwe Stern inzake een eventuele benoeming bij het departement.
1940	omslag
7	Formulier voor de beëdiging van ambtenaren.
1940	stuk
8	Nota van de Chef van de Afdeling Politie inzake de invoering van een identiteitskaart, met bijlagen.
1940	omslag
9	Nota voor de secretaris-generaal inzake het optreden van de Nederlandse politie met betrekking tot de parachutisten in de provincie Friesland.
1940	stuk

-
- 10** Stukken betreffende beschouwingen omtrent het uitschakelen van de Raad van State.
1940 omslag
- 11** Stukken betreffende de moeilijkheden bij overdracht van een aantal geïnterneerden uit Ooltgensplaat naar Ellewoudsdijk.
1940 omslag
- 12** Stukken betreffende het adviseren van de secretaris-generaal inzake de positie van Nederlandse rechters in bezet Nederland.
1940 omslag
- 13** Stukken betreffende het adviseren van de secretaris-generaal inzake de positie van het "Rijkstucht- en Opvoedingswezen".
1940 omslag
- 14-19** Stukken betreffende het adviseren van de secretaris-generaal inzake de technische opzet van diverse besluiten.
1940 6 omslagen
- 14** Algemeen Vorderingsbesluit 1940
- 15** Besluit betreffende opheffing van publiekrechtelijke en privaatrechtelijke belemmeringen
- 16** Besluit houdende voorziening ten aanzien van verloren gegane bewijsmiddelen
- 17** Besluit straf- en tuchtrecht marechaussee, afwikkelingsbureau en regelingsbureau's
- 18** Cultuurkamerbesluit
- 19** Journalistenbesluit
- 20** Stukken betreffende het verstrekken van inlichtingen aan de besturen van de drie Gereformeerde Jeugdbonden inzake de formaliteiten waaraan voldaan moet worden bij het houden van vergaderingen.
1940 omslag
- 21** Stukken betreffende het voorstel van de Inspecteur van de Koninklijke Marechaussee inzake het aanbrengen van wijzigingen in de vredesorganisatie van de Koninklijke Marechaussee.
1940 omslag
- 22** Stukken betreffende de uitvoering van diverse verordeningen inzake maatregelen tegen Joodse ambtenaren.
1940-1941 pak
- 23** Adviesnota voor de secretaris-generaal inzake het castratievraagstuk.
1941 stuk

-
- 24** Correspondentie met de secretaris-generaal van het Departement van Binnenlandse Zaken inzake de concept-verordening "Ueder die entlassen Beamten".
1941 omslag
- 25** Interne correspondentie met de chef van de Derde Afdeling inzake de lijst van boeken die door de Duitse bezetter toegestaan wordt om te lezen in de Duitse afdelingen van de gevangenen.
1941 omslag
- 26** Krantenartikelen inzake de invoering van de economische rechter.
1941 omslag
- 27** Nota inzake het beroepsgeheim van de arts vóór en na de totstandkoming van de Artsenverordening.
1941 stuk
- 28** Nota voor de secretaris-generaal inzake de beschikking van de Organisatiecommissie Woltersom inzake de eventuele onderbrenging van bedrijfspensioenfondsen en ondernemingspensioenfondsen bij de bedrijfsgroep "Schadeverzekering".
1941 stuk
- 29** Notulen van delen van vergaderingen van het College van secretarissen-generaal waarin werd gesproken over de arrestaties van Joden.
1941 omslag
- 30** Stukken betreffende het adviseren van de secretaris-generaal inzake de positie van de notarissen ten opzichte van de bezetter.
1941 omslag
- 31** Stukken betreffende het geven van een toelichting op het besluit van de secretaris-generaal inzake de wettiging van kinderen van Nederlandse militairen.
1941 omslag
- 32** Stukken betreffende het geven van uitleg aan de kantonrechters inzake de toepassing van het Huurbeschermingsbesluit 1941.
1941 omslag
- 33** Stukken betreffende het opdragen van een onderzoek aan de Hoge Raad van Adel naar de rechtmatigheid van samengestelde geslachtsnamen.
1941 omslag
- 34** Stukken betreffende het uitvaardigen van een verklaring inzake de

-
- inbewaringstelling gedurende de oorlogsdagen.
1941 omslag
- 35** Stukken betreffende het verzoek van de hoofdbestuur van de Broederschap van Candidaat-Notarissen in Nederland en de Koloniën en de redactie van het Weekblad voor Privaatrecht, Notarisambt en Registratie om een gesprek in verband met het Journalistenbesluit.
1941 omslag
- 36** Stukken betreffende het volkenrechtelijk beoordelen van een schrijven van de SS-Brigadeführer Rauter d.d. 19 februari 1941 inzake te nemen maatregelen tegen rustverstoringen.
1941 omslag
- 37** Stukken betreffende richtlijnen voor het gedrag van de Nederlandse politie en van de Weerkorpsen o.a. bij politieke gebeurtenissen, met rapporten en processen-verbaal van plaatsgevonden hebbende onregelmatigheden.
1941 pak
- 38** Stukken betreffende het ontslag van de secretaris-generaal, mr. J.C. Tenkink alsmede de hierna gevoerde (privé) correspondentie met de voormalige Secretaris-generaal o.a. inzake het scheidsgerecht voor de voedselvoorziening.
1941-1942 omslag
- 39** Stukken betreffende aantekeningen omtrent de uitlegging van artikel 43 van het Landoorlogreglement en het commentaar op de "Aanwijzing in geval van een vijandelijke inval" vastgesteld door de Raad van Ministers in mei 1937.
1941-1943 omslag
- 40** Nota inzake de wettelijke maatregel ten aanzien van de vervreemding van landbouwgronden.
1942 stuk
- 41** Rede gehouden door mr. W. de Vries, Economisch Officier van Justitie te Arnhem, op de bijeenkomst van Economische Rechters en Economische Parketten van 11 april 1942 inzake de moeilijkheden bij de opsporing van economische delicten.
1942 stuk
- 42** Stukken betreffende het adviseren van de secretaris-generaal inzake de opheffing van het Gerechtshof te Leeuwarden en de instelling van een Gerechtshof te Groningen.
1942 omslag
- 43** Stukken betreffende het afwijzen van het verzoek om zitting te

-
- nemen in het Comité van Nederlandse Juristen.
1942 omslag
- 44** Stukken betreffende het pleiten bij de Procureur-generaal bij het Gerechtshof te 's-Gravenhage voor een milde straf en de toevoeging van een raadsman voor de heer J.J. de Vries verdacht van diefstal van een fiets.
1942 omslag
- 45** Stukken betreffende het verzoek van de advocaten om te bemiddelen in de zaak van de doodvonnissen in het proces betreffende de inbraak in het Amsterdams Distributiekantoor en de daaruit voortvloeiende handel in distributiebescheiden.
1942 omslag
- 46** Stukken betreffende de aanvulling van het besluit van de secretaris-generaal betreffende de toepasselijkheid van wettelijke strafbepalingen door de invoering van een strafrechtprincipe, de zgn. analogische toepassing.
1942-1943 omslag
- 47** Rapport over misstanden in het kamp Vught.
1943 stuk
- 48** Stukken betreffende het adviseren van de secretaris-generaal inzake de verplaatsing van de zetel van de Hoge Raad der Nederlanden naar Nijmegen.
1943 omslag
- 49** Stukken betreffende het beantwoorden van vragen inzake diverse door de St. Dominicus Stichting gevoerde processen in hoofdzaak betrekking hebbende op lijfrente-contracten.
1943 omslag
- 50** Diverse nota's, rapporten, brieven e.d. bestemd voor de secretaris-generaal.
1943-1944 omslag
Bevat inhoudsopgave; stukken genummerd 1 t/m 28.
- 51** Rede van dr. Seyss-Inquart bij zijn aanvaarding als president van de Duitse Akademie te München op 10 februari 1944.
1944 deel
- 52** Verhandeling van pater Buijs, Hoogleraar in het Rooms-katholiek Kerkelijk Recht betreffende de bronnen van het kerkelijk recht.
1944 stuk

1.2 RAADADVISEUR IN ALGEMENE DIENST (PERIODE 17-04-1945 - 01-11-1946)

- 53** Overgetypt verslag van een rede van de Zuidafrikaanse Veldmaarschalk Smuts in Birmingham van 25 november 1943, afgedrukt in de Times van 3 december 1943, inzake "Auswärtige politik".
1945 stuk
- 54** Stukken betreffende het adviseren van de minister inzake de herziening van het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1934 ten aanzien van de zgn. ongehuwdenkorting.
1945 omslag
- 55** Verslag van een bijeenkomst van het gezamenlijk personeel van het Departement van Justitie op de tweede dag van de bevrijding van Apeldoorn, met brief aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden te Londen om hun hulde en trouwe aanhankelijkheid te bevestigen.
1945 omslag
- 56** Stukken betreffende het adviseren van o.a. de Adviescommissie voor de Zuivering van het Departement van Justitie inzake de gedragingen van diverse ambtenaren werkzaam op dat departement gedurende de oorlogsjaren.
1945-1946 pak
Bevat vertrouwelijke persoonsgebonden informatie. Beperkt openbaar.
- 57** Adviesnota voor de minister inzake de toelating van ca. 5000 Joden uit Duitse kampen hier te lande.
1946 stuk
- 58** Notulen van het verhandelde bij de besprekingen met de presidenten van de gerechtshoven en rechtbanken op 31 mei en 1 juni 1946 inzake het opmaken van het tableau rechterlijke macht en de personeelsvoorziening bij de rechterlijke macht, met nota en memorandum.
1946 omslag
- 59** Stukken betreffende het adviseren van de minister inzake de regelgeving met betrekking tot de invrijheidstelling van politieke delinquenten.
1946 omslag
- 60** Stukken betreffende het adviseren van de minister inzake de uitlevering en de later doodstraf van dr. Seyss-Inquart.
1946 omslag

- 61** Stukken betreffende het adviseren van de minister inzake het politievraagstuk.
1946 omslag
- 62** Stukken betreffende het adviseren van de minister inzake het voorontwerp van wet "Burgerlijk-rechterlijke gevolgen van het kerkelijk huwelijk".
1946 omslag
- 63** Stukken betreffende het verstrekken van inlichtingen inzake het vraagstuk van de advocaten van niet-Nederlandse nationaliteit.
1946 omslag

1.3 ADVISEURHONORAIR (PERIODE NA 01-11-1946)

- 64** Stukken betreffende het adviseren van de minister inzake het beleid ten aanzien van het verlenen van gratie bij doodstraffen.
1946-1947 pak
Bevat kopieën van correspondentie uit 1976 tussen ministerie en prof. mr. Duynstee inzake het opnemen van informatie van in dossier genoemde onderwerp in de publicaties betreffende de parlementaire geschiedenis van Nederland.
- 65** Stukken betreffende het adviseren van de minister inzake het gratieverzoek van G.H. Sanner verdacht van oorlogsmisdaden in o.a. Diever en Norg.
1947 omslag
- 66** Stukken betreffende het informeren van de Nederlandse verbindingsofficier bij het Amerikaanse Militaire Tribunaal III, mr. A.M. baron van Tuyll van Serooskerken inzake de gedragingen van de oud-staatssecretaris Herbert Klemm.
1947 omslag

2 PERSOONLIJK ARCHIEF**67**

Ingekomen brieven en nota's bij mr. J.P. Hooykaas.

1925-1926, 1934-1936, 1938-1940 en z.d.

omslag

Aangekocht bij Veilinggebouw De Zwaan te Amsterdam op 26 september 1995
(lotnummer 15a; gedeelte van lotnummer 15). Door ARA toegevoegd aan de
Losse Aanwinsten.